

Bonde og skipper på egen skute

Astrid Liberg er ikke noe interessant menneske. Påstår hun selv. Og hun kan ikke skjønne at det kan være noe å skrive om henne. Men hun kan være med på at hun har levd et spennende liv, forfulgt av hell, sier hun, akkurat som Fetter Anton i Donald. For oss ser det ut som om det har vært en god del hardt arbeid også, på veien fra små kår i Bø i Vesterålen til Heradsbygd ved Elverum, via Oslo og Basel og med avstikkere til alle verdenshjørner. Nå er hun pensjonert distriktstannlege, men ser ingen grunn til å pensjonere seg av den grunn. Hun jobber fortsatt som tannlege, ved siden av å være bonde, med ikke mindre enn 600 mål dyrket mark å ta seg av. Innflytteren i Heradsbygd er dessuten jeger, med en av traktens største elghoder hengende som trofé på veggen.

– Hvor skal vi egentlig begynne – kanskje du vil fortelle litt om gården du bor på?

– Ja. Dette er altså slektsgården til mannen min, som vi overtok etter hans beste foreldre. Den er fra 1827 og var opprinnelig sete for fogden. Det er derfor det er så staselig her. Vi har gjort det sånn at vi har beholdt mye av det gamle slik det var, mens deler av huset er modernisert slik at vi har kunnet leve et moderne travelt familieliv uten at det har vært tungvint. I den gamle storstua er det helt som det var opprinnelig, med sjablongmaling, gammelt flott møblement og en kakkelovn som vi må fyre opp to dager før julaften for å få det varmt. Men så tar det like lang tid før det blir kaldt igjen også. Det gamle kjøkkenet er også blitt stående som det var, med grue og komplett møblert som i gamle dager. Det opprinnelige kjøkkenet bruker vi julaften og ellers når vi har så mange gjester at det ikke blir plass i det nye kjøkkenet. Det er virkelig høytid over det når vi er samlet rundt bordet der. Jeg kan forresten fortelle at maleren Gerhard Munthe (1849–1929) er født her, men ikke søsteren Margrethe (1860–1931) med de muntre visene.

Familien Munthe bodde her til leie, og

bare noen ganske få år. For øvrig tok tyskerne gården i besittelse under okkupasjonen. De satte opp køyesenger i storstua, og hogde ved på stuegulvet, men uten at det er gjort ubotelig skade heldigvis.

– Hva driver dere med på gården?

– Tidligere har det vært dyr her. Men nå er det bare havre. Vi kan ikke ha dyr vi som skal reise så mye. Da vi overtok, var det 150 mål, og vi har dyrket opp 450 mål i tillegg, så nå har vi 600. Men det lønner seg ikke å drive med dette her. Verken klima, jordsmonn eller prisen vi får er på vår side. Men vi liker det. Selv om det er hardt arbeid. Jeg kaller meg bonde og tannlege, og jeg må si at det er bondetittelen jeg synes er mest stas. Det er et adelsyrke å være bonde. Det er gammelt og opprinnelig og noe som har vært bestandig. Dessuten er jeg vokst opp med primærnæring, i Bø i Vesterålen. Det var fiske vi levde av, men alle drev småbruk ved siden av. Vi måtte ha melk, egg og kjøtt og var selvforsynt med det. Det var vanlig å ha et par-tre kuer, syv-åtte sauer og seks-sju høner. Det eneste vi kjøpte var kaffe og mel. Jeg har fortsatt min egen båt i Nord-Norge og reiser opp og fisker hver sommer. Mens bonden blir hjemme på gården, han passer ikke akkurat der. Det blir mest sei i juli. Båten er liten, men jeg er skipper på egen skute, og det betyr frihet for meg.

– Når flyttet du fra Vesterålen?

– Ikke før jeg var 20 år, selv om jeg bestemte meg tidlig for å reise ut og ta utdanning. Men min mor døde da jeg var 11 og far var på fiske, så jeg fikk ansvaret for min seks år yngre bror. Da han var 14 år og ferdig med grunnskolen kunne jeg reise. Først til Helgelandskysten, der jeg arbeidet som tannhelsesekretær og la meg opp penger et halvt år, og siden til Oslo hvor jeg fikk huspost, hjemme hos ham som jeg senere giftet meg med. Det var et aristokratisk hjem, der jeg lagde mat og vasket for en familie som var veldig snille mot meg. Jeg tok realskole og gymnas på kveldstid. Tre år brukte jeg på det. Og hver kveld, klokken halv elleve når jeg kom

hjem, var de der og spurte hvordan det var gått på skolen. Om morgenen når jeg skulle vekke husets datter måtte jeg hilse og si hvilken dag det var og hvor mye klokken var, først på tysk og etter at jeg begynte på gymnaset skulle det være på fransk. Dette var for å motivere meg. Men jeg må si at noe av det vanskeligste med å ta skolegangen så sent var dette med fremmedspråk. Jeg syntes at alle andre hadde lært så mye mer.

– Men du må ha klart deg godt på skolen, det ble jo tannlegestudier?

– Ja. Nå var ikke karakterene mine så veldig mye å skryte av. De var kjempedårlige og jeg kom ikke inn i Oslo. Men hva

Astrid Liberg ved grua i det opprinnelige kjøkkenet på slektsgården til ektemannen i Heradsbygd ved Elverum.

gjorde vel det når jeg kom inn mange steder utenlands, og Lånekassen ga meg lån til å studere også i utlandet? Jeg dro til Basel i Sveits og begynte på medisinstudier der. Heldigvis skjønte jeg ikke den gangen, da jeg holdt på med det første semesteret, hvor lite jeg forsto av undervisningen som foregikk på tysk. Da hadde nok mismotet grepet meg.

– Men hvordan gikk det med den mannen som du kapret fra Oslo-familien som du jobbet hos?

– Jo, etter hvert begynte han å komme svært ofte på besøk til meg i Sveits, og da jeg var ferdig med preklinisk giftet vi oss. Han syntes at jeg var litt tungnem som

ikke skjønte at det var ham jeg skulle ha før det var gått så lang tid. Men jeg hadde bare én ting i hodet, jeg; at jeg skulle ha utdannelse og gjøre karriere. Men det ble nå oss og vi ble etter hvert også enige om å overta gården her. Da tok realismen overhånd og jeg fant ut at tannlegeyrket ville være lettere å kombinere med gårdsdriften, så dermed ble det slik. Mannen min er organist i 60 prosent stilling og reiser mye. Han kartlegger reisemål og legger opp nye turer for ulike turoperatører og har vært over hele verden. Særlig om vinteren når det er stille på gården. Vi har reist mye sammen også. Faktisk i flere år i strekk etter at jeg var ferdig utdannet tannlege i 1969, og før vi satte i gang for alvor her i Heradsbygd i 1975.

– Og nå er du pensjonist, men det er ikke mye som tyder på det?

– Ja, det er riktig. Jeg er blitt 65 år og er formelt nettopp gått av med pensjon. Men jeg vil gjerne fortsette å jobbe som tannlege. For meg er arbeidet en lyst og ikke en tvang, og jeg har alltid gledet meg til å gå

på jobb. Jeg vet at det ikke er alle som har det sånn med det de driver med, så dette sier jeg med mye ydmykhet og takknemlighet. Jeg synes at jeg har vært utrolig heldig som har trivdes og fortsatt trives så godt. Ellers er tenner stort sett nokså like. Men det blir alltid litt ulikt likevel det man gjør, og ingen pasienter er like. Jeg synes særlig at jeg har fått den variasjonen jeg trenger ved å jobbe med barn.

– Du virker ellers nokså tilpasningsdyktig, men dette med pensjonisttilværelse klarer du visst ikke å tilpasse deg. Hva med gårdsdriften – skal ikke den heller trappes ned?

– Nei da. Her fortsetter vi som før, sier Astrid Liberg og ser ut på regnværet, som gjør at hun ikke kan sette seg på traktoren og harve akkurat denne dagen.

Tekst og foto: Ellen Beate Dyvi